

«ԱԶԱՏԱԳՐՎԱԾ ՏԱՐԱԾՔԸ ՀԱՅՈՑ ԱՐՅԱՄԲ ՆՎԱՃՎԱԾ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՓՈԽՀԱՏՈՒՅՈՒՄՆ Է ԹՈՒՐՔԵՐԻ ԵՎ ԱՂԻԲԵՋԱՆՑԻՆԵՐԻ ԻՐԱԳՈՐԾԱԾ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ»

Երեկ «Արմենիա-Մարիոթ» հյուրանոցի «Տիգրան Մեծ» սրահում «Հայոց համաշխարհային գործակցություն» հասարակական կազմակերպությունը նախաձեռնել էր «Հայրենատիրություն» մատենաշարի առաջին հատորի՝ «Հայաստանի ազատագրված տարածքը եւ Արցախի հիմնախնդիրները. վերլուծական եւ փաստագրական նյութերի ընտրանի» ժողովածուի շնորհանդեսը: 369 էջանոց այս ժողովածուն կազմել եւ խմբագրել է գործակցության տնօրեն, քաղաքագիտության դոկտոր Արմեն Այվազյանը: Ժողովածուն բաղկացած է 5 առանձին գլուխներից, ունի ներածություն եւ հեղինակների մասին տեղեկության բաժին: Այնտեղ գետեղված են 30 հեղինակների 34 հոդվածներ, որոնք ի մի են բերում ազատագրված տարածքի վերաբերյալ փորձագիտական միտքը: Հեղինակները Հայաստանի ազատագրված տարածքի հիմնախնդրին անդրադառնում են Հայկական հարցի ընդհանուր համատեքստում, գնահատում այդ տարածքի ռազմավարական նշանակությունն արդի Հայաստանի (ներառյալ ՀՀ ու ԼՂՀ) անվտանգության համար, տալիս են դրա հայկական պատկանելության իրավական հիմնավորումները, լուսաբանելով ժողովրդագրական, տնտեսական եւ մշակութային խնդիրները:

Թեմայի ընտրությամբ, բարձրացված հարցերի հրատապությամբ եւ մոտեցումների հիմնավորմամբ եզակի այս ժողովածուն լուրջ ներդրում է ինչպես արդի Հայաստանի անվտանգության ամրապնդման, այնպես էլ Արցախի հիմնահարցի արժանապատիվ լուծման մեջ:

Շնորհանդեսում բացման խոսքով ելույթ ունեցավ Արմեն Այվազյանը: Նա նշեց, որ ժողովածուն ստեղծվել է շատ սեղմ ժամկետում, եւ դա պայմանավորեց 2005 թ.-ի վերջին 2006 թ.-ի սկզբին սաստկացած լուրերով, ըստ որոնց Հայաստանը եւ Ադրբեջանը պատրաստվում են ստորագրել 1-2 էջանոց նախնական փաստաթուղթ, որը նախատեսում է հայկական ուժերի դուրսբերումը ազատագրված տարածքներից: Այվազյանն ուշադրություն հրավիրեց այն հանգամանքի վրա, որ ազատագրված տարածքի հիմնախնդիրները դիտարկվում էին Հայկական հարցից կտրված, մինչդեռ այդ հարցը ենթադրում է «հայ ժողովրդի Հայկական լեռնաշխարհում անկախ եւ ազատ ապրելու քաղաքական ու տարածքային պայմանների» ստեղծումը:

Նրա բնորոշմամբ, «Հայկական հարցի լուծումը կարող է լինել միայն հայոց պետականության վերականգնում եթե ոչ ամբողջ Հայաստանում (350 հազար քառ. կմ), ապա առնվազն նրա այնպիսի ընդարձակ հողատարածքում, որտեղ հնարավոր է հայոց քաղաքակրթության անվտանգ գոյությունն ու զարգացումը»:

Վերջում Այվազյանն ավելացրեց. «Ազատագրված տարածքն արդի Հայաստանի աշխարհաքաղաքական կարեւորության ու միջազգային հեղինակության ծանրակշիռ գրավականն է, հայկական զույգ պետությունների անվտանգության երաշխիքը եւ վերջապես՝ թուրքական եւ ադրբեջանական ցեղասպանությունների դիմաց հայոց արյամբ ցայսօր նվաճած արդար, թեկուզ եւ նվազագույն փոխհատուցումը»:

Մարդու իրավունքների գծով փորձագետ Հայկ Ալումյանը լրացրեց նրան, ընդգծելով, որ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզն Ադրբեջանական ԽՍՀ-ի ենթակայության տակ ժամանակին մասնատվել է, եւ նրանից տարանջատվել Զարվաճառը, Լաչինը, Ղուբաթլուն, ինչպես նաեւ Խանլարի շրջանը: Հետեւաբար մենք ազատագրել ենք ինքնավար մարզից արհեստականորեն տարանջատված եւ հակաիրավական գործողություններով Ադրբեջանին բռնակցված տարածքները:

Նա միաժամանակ ընդգծեց, որ ԼՂՀ-ն օգտվելով ազգային ինքնորոշման իրավունքից ազատություն է ձեռք բերել, իսկ պետությունները նույնիսկ միջազգայնորեն ճանաչված լինելու կամ չլինելու հանգամանքից անկախ իրավահավասար են: Ղարաբաղյան հերոսամարտի հերոսներից Արկադի Տեր-Թադեւոսյանը նշեց, որ բանակցություններում ազատագրված տարածքների նույնիսկ աննշան մասի հանձնումը կհամարվի Հայաստանի

միակողմանի գիշումն Ադրբեջանին, իսկ դա սահմանների վերանայման նկրտումներում կիրախուսի վերջինին: Նա հիշեցրեց Թուրքիայի քաղաքականության մասին եւ դրա շարունակությունը համարեց այն, որ առ այսօր Սեւանին եւ Չանգեզուրին հավակնող Ադրբեջանը քննարկում է, թե ով է լինելու ապագա Երեւանի ադրբեջանցի ղեկավարը:

Մահապարտների միության փոխնախագահ Գագիկ Գինոսյանը նույնպես անընդունելի համարեց ազատագրված տարածքների գիշումը եւ դա հիմնավորելու համար նշեց. «Մեր դիրքերը շատ բարենպաստ են, իսկ սահմանները թերեւս միայն արեւելքից պաշտպանված չեն: Չիջելու դեպքում ինքնաբերաբար կմեծացնենք շփման գծերը, իսկ միայն Լաչինը մեր ձեռքում պահելու պարագայում խոցելի կդառնան ԼՂՀ-ի եւ ՀՀ-ի սահմանները, կփոքրանա ճակատի ռազմավարական խորությունը: Դա սպառնալիքի տակ կդնի Մեդրիի շրջանը եւ կմեծացնի Ստեփանակերտի խոցելիությունը նույնիսկ համազարկային գեներքի համար»:

Ելույթ ունեցավ նաեւ «Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող» կազմակերպության Երեւանյան գրասենյակի տնօրեն Սամվել Կարապետյանը. «Ազատագրված տարածքները մեր հայրենիքի անքակտելի մասն են: Դրա խոսուն վկայությունը մեր ճարտարապետական հուշարձաններն են ու դրանց վայրագ ոչնչացումն Ադրբեջանում: Հետեւաբար մենք պետք է բացառենք «Հող թղթի դիմաց» տարբերակը, որպեսզի կանգուն մնան մեր հուշարձանները»:

Մեզ մնում է ավելացնել, որ վերոհիշյալ ելույթներն առանձնակի նշանակություն հաղորդելով շնորհանդեսին՝ նպաստեցին, որ արտացոլվի «Հայաստանի ազատագրված տարածքները եւ Արցախի հիմնախնդիրները» ժողովածուի անժխտելի բարձր մակարդակը:

ՀԱԿՈՐ ՉԱՔՐՅԱՆ